

Kogu seisundi hindamine parimaks digimiseks

Andres Uueni
Archaeovision,
Tartu, Eesti
14.08.2018

Slaidid on osa õppematerjalist, mida kasutati ICOM-CIDOC suvekoolis „Digitaalne kultuuripärand“ 12.-17. augustil 2018 Tartus. Kõik autoriõigused kuuluvad Andres Uuenile.

Slaidide kasutamine on lubatud vaid seaduses ettenähtud vabakasutuse tingimustel või õiguste valdaja nõusolekul.

Kogu seisundi hindamine parimaks digimiseks

SISSEJUHATUS

Päevakava

- **Sissejuhatus**
- Valiku kriteeriumid
- Ettevalmistus
- Ettevalmistus: klaasplaatnegatiivid
- Museaalid: valgus
- Kokkuvõte

Kursuse eesmärgid

- Kursuse eesmärgiks:
 - Suurendada teadlikkust digiainese kureerimise osas
 - Anda täiendavaid teadmisi kuidas nt fotokogu seisundit hinnatakse
 - Täiendada eelnevate loengute käigus omandatud

Õpieesmärgid

- Kursuse läbinu:
 - Oskab paremini hinnata museaalide digimise töö mahtusid ja keerukust
 - Oskab arvestada võimalike digiprojekti keerukustega ja leiab sobiliku lahenduse

Kuulajaskond

- Kursus on suunatud:
 - Projektijuhtidele ja digiteerimise eest vastutajatele
 - Digiteerijatele
 - Muusemitöötajatele
 - Pärandi säilitamisega tegelevatele huvilistele

Kursuse läbimise eeldused

- Soov ennast täiendada
- Kokkupuude kultuuripärandi digiprojektidega
 - Digiprojektides osalemise kogemus

Kursuse läbimise eeldused

- Digimise kogemus
- Museaalide ettevalmistuse kogemus
- Museaalide seisundi hindamise kogemus

Kogu seisundi hindamine parimaks digimiseks

VALIKU KRITEERIUMID

Päevakava

- Sissejuhatus
- **Valiku kriteeriumid**
- Ettevalmistus
- Ettevalmistus: klaasplaatnegatiivid
- Museaalid: valgus
- Kokkuvõte

Valiku kriteeriumid

- Uute ligipääsu- ja kasutusvõimaluste loomine:
 - Teenuse parendamine
 - Teabe kvaliteedi tõstmine

Valiku kriteeriumid

- Säilitustegevusega seotud digimine
 - Haruldane / unikaalne objekt
 - Teadustöö
 - Pidev kasutamine
 - Õrnad objektid
- Kes digimist teeb?

Valiku kriteeriumid

- Eesmärkide ja vajaduste määratlemine
 - Suurendada ligipääsu
 - Toetada säilitustegevust
 - Parem ülevaade kogudest
 - Lihtsustada inventeerimist
- vs. teha lihtsalt palju ja kõike...

Valiku kriteeriumid

- Columbia Ülikooli kriteeriumid:
 - Kolleksiooni/kogu areng, lisaväärtus, omandiõigused, säilitamine, tehniline teostatavus
- Kongressi Raamatukogu kriteeriumid:
 - väärtus, kasutatavus, originaal objekti omadused, digitaalse koopia sobilikkus kasutamiseks ja ligipääsuks

Kogu seisundi hindamine parimaks digimiseks

ETTEVALMISTUS

Päevakava

- Sissejuhatus
- Valiku kriteeriumid
- **Ettevalmistus**
- Ettevalmistus: klaasplaatnegatiivid
- Museaalid: valgus
- Kokkuvõte

Kahjustuste atlased

- [Raamatukahjustuste atlas](#) (K. Konso)
- [Raamatute kahjustused](#) (K. Konso)
- K. Sikka [magistritöö](#) , Juh. K. Konso
- T. Kormpaki magistritöö, Juh. K. Konso
- J. Leis [Fotode kahjustuste atlas](#)
- Pärnamendi kahjustuste atlas : [Unica](#)

Ettevalmistamine

- Reeglid, mida digimisel järgida, samuti mõned meetodid, mis võivad olla kasulikud
 - P.S. edukuse valemit pole
- Iga kollektsioon on erinev
 - Eri tüüpi ja laadi

Ettevalmistus

- Artefaktide seisukord
- Digimisega kaasnevad ohud
 - Valgus
 - Inimfaktori mõju
 - Temperatuur
 - Niiskus

Ettevalmistus

- Grupeerimine
 - Grupp / alamrühmad
 - Hoida (omavahel) seotud kujutised samas järjestuses
 - Grupi sees mõõdu järgi grupeerimine
 - Nt töövoo osas on kaamera kõrguse pidev reguleerimise protsess oluliselt aeglustav tegur

Ettevalmistus: fotokogumid

- Albumid, positiiv- ja negatiivfilmide kogumid, pildiraamatud, päevikud
 - Kas konkreetne album on kunstiteos või lihtsalt fotode käepärane säilitamise viis?
 - Pildialbumid ja -raamatud esitavad tihti mingit lugu või erilisi kaalutlusi, mis tervikuna võivad erineda üksikust kaadrist/fotost
 - Album kui (kunsti)väärtuslik artefakt koos paigutusega ja käsitsi kirjutatud pealdistega: individuaalsed kunstiteosed

Ettevalmistus: albumid

- Albumi digimisel tekkivad küsimused:
 - Kas albumi leht sisaldab mingit konteksti?
 - Kas fotod on võimalik albumist välja võtta?
 - Kas neid saab ka hiljem tagasi panna?
 - Kas album on lehtede kaupa võimalik lahti võtta?
 - Kas lehtede sirutamiseks on vaja pildistada klaasi all?
 - Lainelised lehed, varjud
 - Paralleelsus kaameraga?

Ettevalmistus: slaidid

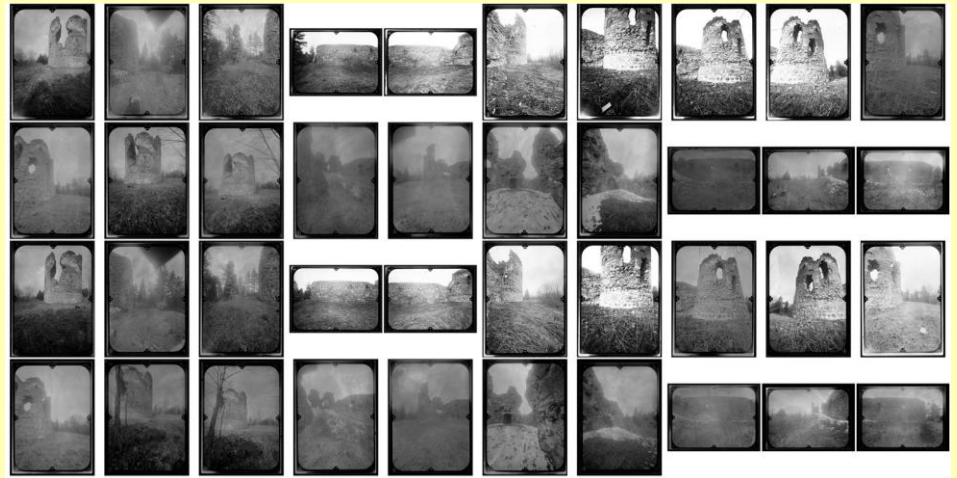
- Võimalusel grupeerimine
 - Teema
 - Kuupäev
 - Päritolu/kogu
 - Slaidi filmi tüüp
 - Slaidide suurus
(35mm, 6x4cm, 5-6x9cm, jne)

Foto: Andres Uueni, 2017

Ettevalmistus: slaidid

- Teha pisteline kontroll
 - Värvide kadu
 - Mitu versiooni erineva säritusega
 - Määrdumine ja tolm
 - Hallitus
 - Füüsiline korrastamine/ puhastamine

Fotod: Andres Uueni, 2018

Ettevalmistus: mustvalge film

- Kontekst (erinevad repotaažid, sündmused)
 - Mustvalge film tavaliselt 3-6 kaadrised ribad
 - Osad raamides
 - Osad rullidena
 - Hoida filmiribad samas koosseisus
- Olenevalt valitud digilahendusest võib olla vajalik konservaatori osalemine, nt filmirulli sirutamine

Ettevalmistus: mustvalge film

Foto: Andres Uueni, 2018

Ettevalmistus: filmi tüüp

- Kaasaegsel 35mm filmil on kaubamärgi ja tähe- / numbrikood
 - Nt ka vahest toote nimi Gold 200
- Levinud slaidi filmi tüübid:
 - Kodachrome, Ektachrome, Elite Chrome ja Extra Color, Astia, Fujichrome Provia 400X, Velvia 50, Velvia 100, Provia 100F, ORWO, GAF, Polachrome, Scotch Chrome, Konica Chrome, Agfa Precisa 100, Lomography Color Slide X-Pro 200, Rollei Crossbird ja Digibase, Svema jne.

Ettevalmistus: raamitud artefaktid

- Olulised küsimused:
 - Kas raam on artefakti oluline osa?
 - Projekti eesmärki silmas pidades oluline (sh esteetilised küsimused)?
 - Kas nt maal on raamis ja klaasitud?
 - Kas raamist on võimalik välja võtta?
 - Mis on selle töö maht arvestades projekti mahtu?
 - Millised on riskid? Kas lisanduvad konserveerimistööd?
 - Kas digifaili servi on plaanis kärpida?

Ettevalmistus: esemed

- Olulised nüansid:
 - Artefakti mõõdud
 - Detailsus
 - Peegeldused
 - Toon, värv
 - Teisaldatavus
 - Taust / foon

Kogu seisundi hindamine parimaks digimiseks

ETTEVALMISTUS: KLAASPLAATNEGATIIVID

Päevakava

- Sissejuhatus
- Valiku kriteeriumid
- Ettevalmistus
- **Ettevalmistus: klaasplaatnegatiivid**
- Museaalid: valgus
- Kokkuvõte

Ettevalmistus: klaasplaatnegatiivid

- Seisukorra hindamine
 - Mõlemal juhul kasutasime juhusliku valimi printsiipi, kusjuures valimisse kokku kuulus ca 25% hiljem digimisse läinud klaasplaatnegatiividest.

Ettevalmistus: klaasplaatnegatiivid

- Kahjustuste hindamise meetod:
 - 13 kahjustust
 - Purunemine, Pragunemine, Kriimustused, Mäardumine, Pundumine, Pildi kaod(augud), Sõrmejäljed, Koltumine, Hõbepeegel reaktsioon, Putukad, Hallitus, Soola kristalliseerumine, Varasemad parandused
 - neljase jaotusega skaalal
 - hea - 1, rahuldav - 2, tõsine - 3 väga halb - 4

Ettevalmistus: klaasplaatnegatiivid

Hea	Rahuldav	Tõsine	Väga halb
Heas seisundis on objektid, millel pole visuaalse vaatluse ega eri uuringutega mingit tuvastatavat kahjustust. Klaasnegatiivid on terved: klaasi ja emulsioonipind on terved. Võivad olla vähesed mehaanilised kahjustused. Pole keemilisi ega bioloogilisi kahjustusi.	Rahuldavas seisundis on objektid, millel on tuvastatud väiksemad kahjustused nagu tolm ja väiksed mehaanilised kahjustused, mis ei mõjuta objektide olukorda. Soovitav on ennetav konserveerimine.	Tõsises seisundis on objektid siis, kui neil on tuvastatud kahjustused, mis mõjutavad nende seisundit ja seetõttu vajavad need kindlasti konserveerimist.	Vaga halvas seisundis on objektid, mille seisund on kriitiline ja seetõttu vajavad kindlasti kohest konserveerimist. Suuremas kogumis võib olla objekte, mis on kahjustunud pöördumatult ja mille seisundit ei saa enam paraneda, võimalusel tuleb sellised objektid stabiliseerida.

Ettevalmistus: klaasplaatnegatiivid

- Kahjustused
 - Tolm
 - Sõrmejäljed (klaasil ja emulsioonil)
 - Kriimud klaasi pinnal
 - Ilmutamisel tekkinud pildi kaod (augud) ;
 - Vähene hõbepeegli reaktsioon

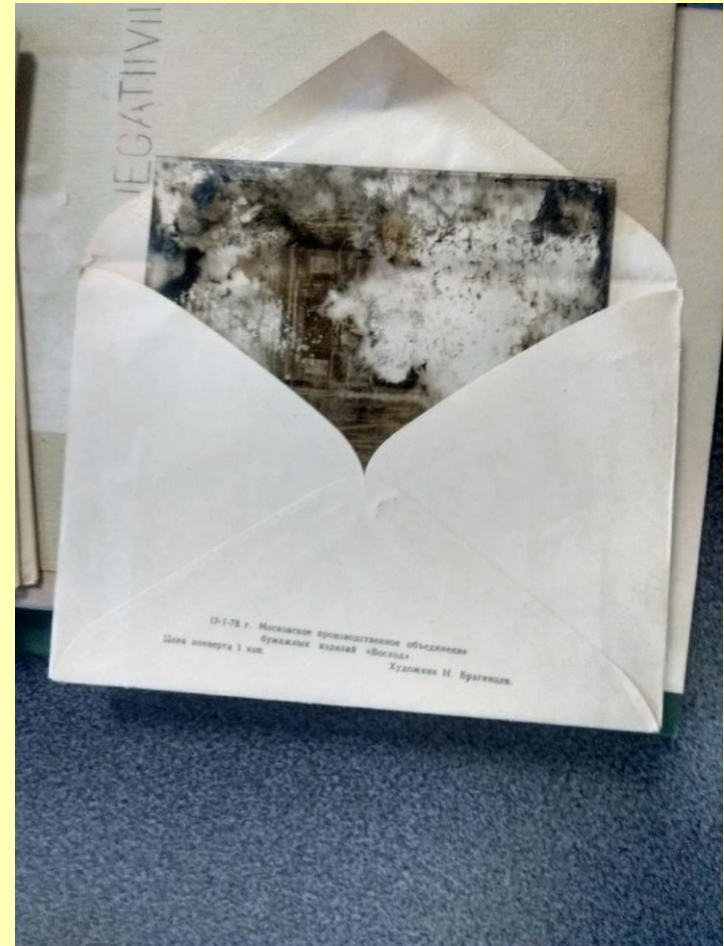
Ettevalmistus: klaasplaatnegatiivid

- SMP Photoconservation täiendatud meetod:
 - Mustus ja tolm;
 - Sõrmejäljed (nii klaasil ja emulsioonil);
 - Kriimud klaasi pinnal ja emulsioonil;
 - Plekid;
 - Ilmutamisel tekkinud pildi kaod (augud);
 - Markeeringud emulsiooni pinnal;
 - Vähene hõbedapeegli reaktsioon.

[illegible]

SMP Photoconservation (S. M. Pentrillo) kahjustuste määramiseks välja töötatud tabel.

Ettevalmistus: klaasplaatnegatiivid

Fotod: Andres Uueni, 2017

Ettevalmistus: klaasplaatnegatiivid

- Kokkuvõte:
 - Mõlema meetodi kokkuvõttev üldistus on, et valimisse sattunud artefaktide kahjustused olid mustus ja tolm, sõrmejäljed, plekid, vähesel määral oli täheldatav kujutise tumedatele aladele klaasplaatnegatiividele iseloomuliku kahjustuse – hõbepeegli tekkimine.

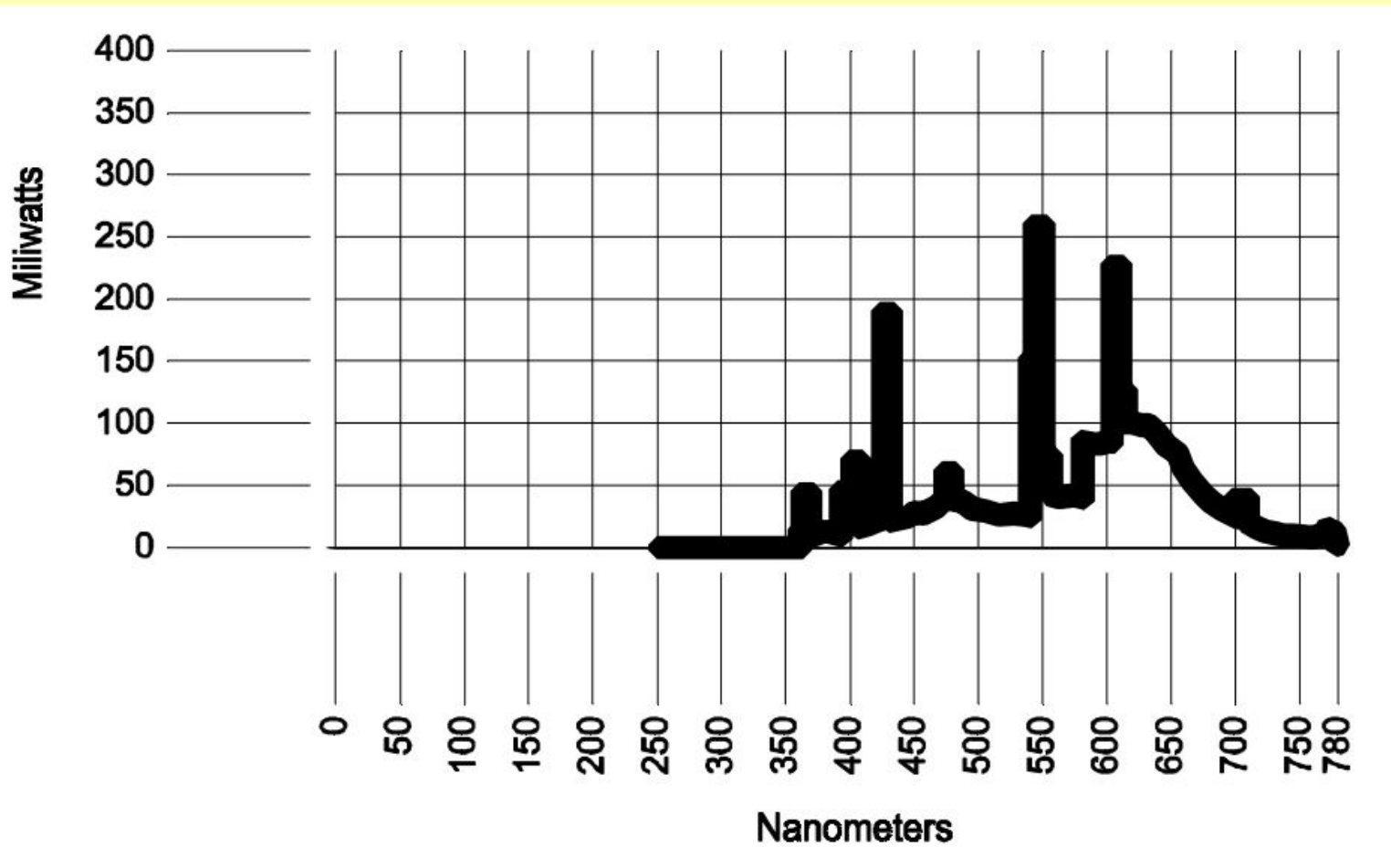
Kogu seisundi hindamine parimaks digimiseks

MUSEAALID: VALGUS

Päevakava

- Sissejuhatus
- Valiku kriteeriumid
- Ettevalmistus
- Ettevalmistus: klaasplaatnegatiivid
- **Museaalid: valgus**
- Kokkuvõte

Museaalid: valgus

Tähelepanu! Valgus!

Mõõt pikslites	Faili suurus	Aeg	Kogu kulunud aeg valguse all	Valguse kogus lux/h	Ekvivalent muuseumi 50 luxi nõudele
8000x6000	137.3MB	6:40	16:40	570 lux/h	11h 24 min
6000x4500	77.2 MB	1:40	11:40	400 lux/h	8 h

- 40x44cm artefakt, kaks püsivalgus lampi (Bowens 1000W) @ 2m kaugusel
- 10 minutit sättimine ja seadmine
- Objektil mõõdetud 2056 luxi (190 kandelat)
- Mamyia Kodak ProBack kaamera seaded : f11, ISO 400 säriaeg 1/20 sek

Museaalid: UV

Kandelat	lux	UV	Aeg	Lux/h	Ekvivalent muuseumi 50 luxi nõudele
250	2688	50 μ W/lumen	9.5 min	425.6	7:55h
400	4300	100 μ W/lumen	3.5 min	251	4:40h

- Esemete pildistamisel (tekstiil, paber, puit, pärgament, jne)
- Valgusallika otstarve ja kvaliteet
- Püsivalgus ei vaja aega, et soojeneda ja stabiliseerida

Kogu seisundi hindamine parimaks digimiseks

KOKKUVÕTE

Päevakava

- Sissejuhatus
- Valiku kriteeriumid
- Ettevalmistus
- Ettevalmistus: klaasplaatnegatiivid
- Museaalid: tähelepanu valgus
- **Kokkuvõte**

Kokkuvõte

- Selge eesmärk
- Selge valik ja selged kriteeriumid
- Seisukorra ja artfaktide omaduste määramine
- Ressursside jaotus:
 - Ettevalmistustegevus
 - Ennetav konserveerimine
 - Digimine
 - Digimise protsessi jälgimine

Soovituslik kirjandus

- Fundamental principles of digitization of documentary heritage, [LINK](#)
- G.Verri. “It’s all imaging to me”
Documentation, Investigation,
Visualization, and Communication.
Conservation Perspectives, Spring 2017.
Imaging in Conservation, [LINK](#)

Soovituslik kirjandus

- Charter on the Preservation of Digital Heritage, 2003, [LINK](#)
- G. Wayne Clough, Best of Both Worlds, 2013, [LINK](#)
- DIGIT Management Plan 2017: Let's deliver!, [LINK](#)
- The Sustainable Heritage Network (SHN), [LINK](#)

Soovituslik kirjandus

- Preparing the Workforce for Digital Curation, 2015, [LINK](#)
- Pratt at MoMA: Implementing Digital Strategies in Museums, 2017, [LINK](#)
- FADGI, [LINK](#)
- EuropeanaPhotography Factsheet - WP3, Practical Recommendations For Digitization, [LINK](#)

Tänan!

- Kontakt

- Andres Uueni

- e-mail: andres@archaeovision.eu
 - e-mail: andres.uueni@gmail.com

- Veebileht: archaeovision.eu